

Únor 2024

ZEMŘEL ALEXEJ NAVALNYJ

Shrnutí

Tvář ruské opozice Alexej Navalnyj je po smrti. Bylo mu 47 let. Jeho úmrtí v pátek 16. února potvrdilo vedení trestanecké kolonie na Sibiři. Tam ruské úřady umístili Navalného loni v prosinci, ve vězení byl od roku 2021. Zatčen byl přímo v Moskvě, kam se vrátil z Německa, kde se léčil z otravy novičokem. Soudy mu uložily několik trestů, mimo jiné 19 let za extremismus.

Zprávu o smrti Alexeje Navalného zveřejnila česká média krátce po poledni, a přestože se dalo čekat, že se to dřív nebo později stane, přišla zpráva jako blesk z čistého nebe. Navalnyj je po smrti. Měsíc před prezidentskými volbami v Rusku. Podle vězeňské služby se politikovi udělalo špatně při procházce a ztratil vědomí, lékaři ho už nedokázali oživit. Mezinárodní společenství zní jednomyslně: vinu nese Kreml a Vladimir Putin. „**Můj vzkaz pro případ, že budu zavražděn, je velmi jednoduchý. Nevzdávejte se.**“ (Navalny (2022))

Politika versus vězení

Alexej Navalnyj se narodil 4. června 1976 v obci Butyň v moskevské oblasti. Vyrůstal ve zhruba sto tisícovém městě Obninsk, které leží asi 100 kilometrů od Moskvy. Práva vystudoval na moskevské Univerzitě přátelství národů a později, na akademii při ruské vládě, i finančnictví. V roce 2010 navíc absolvoval půl roční stáž na Yaleově univerzitě.

Do ruského politického dění aktivně vstoupil v roce 2000, když se stal členem strany Jabloko. Z ní byl ale o sedm let později vyloučen za nacionalismus. Osobně se totiž účastnil několika pochodů ruských nacionalistů (kriticky vystupoval proti přistěhovalcům z Kavkazu a s nimi spojované kriminalitě). Do boje s režim se nakonec pustil sám. Navalnyj využil své znalosti z oblasti práva a financí a začal kupovat akcie polostátních koncernů jako jsou plynárenský Gazprom, ropná firma Rosněft nebo banka VTB. Jako akcionář se totiž dostal k tajným zprávám o hospodaření a informace pak zveřejňoval na svém blogu. Podařilo se mu odhalit řadu nepravostí, zpronevěry a korupčního jednání.

Moc jsme my. Nic nezapomeneme. Nic neodpustíme. Hesla, která pod jeho vedením provolávala ruská veřejnost po parlamentních volbách v roce 2011. Právě ty se staly jedním ze symbolů politických přehmatů a falšování. Navalnyj se poprvé podíval do vězení. Během protestů byl hned dvakrát odsouzen na 15 dní. Jako hlavní Putinův protivník se projevil o dva roky později, při volbách moskevského starosty. Za úspěch (alespoň na ruské poměry) může být považován zisk 27 procent hlasů. V té době už ale čelil řadě problémů se soudy, které podle jeho příznivců měly jasné politické pozadí. V červenci 2013 byl odsouzen k pětiletému trestu za zpronevěru – odvolání ale změnilo verdikt na podmínku a pokutu. Tento proces mimochodem znemožnil Navalnému kandidovat na prezidenta v roce 2018. Pravomocně odsouzený muž se totiž o úřad podle zákona nemůže ucházet. Následovaly další soudy, většinou končící verdiktem v Rusku a následným zrušením Evropským soudem pro lidská práva. Další velké protirežimní akce: v březnu 2017 vytáhl do ulic ruských měst na 60 tisíc lidí, protestovalo se proti korupci. A následně odhalil podrobnosti o skrytém majetku tehdejšího premiéra Dmitrije Medveděva. A znovu – vězení. Hned třikrát, zhruba na měsíc.

Nad Navalným se stahují mračna

O první možné otravě spekulovala média a Navalného příznivci v roce 2019. Do nemocnice byl hospitalizován s velmi silným alergickým šokem. V roce 2020 se otrava potvrdila – politik zkolaboval v letadle, kterým se vracel ze Sibíře do Moskvy. V bezvědomí byl hospitalizován v Omsku. Mezinárodní společenství si ale vynutilo jeho převoz do Berlína. Němečtí lékaři našli stopy po otravě, které podle tamní vlády způsobila nervově paralytická látka ze skupiny novičok. Rusko reagovalo prohlášením, že se pokusí vyšetřit možnost, že se Navalného někdo pokusil zavraždit. K tomu vyzvaly i Německo, Francie či Evropský parlament. Z umělého kómatu byl Navalnyj probuzen v září, po zotavení v lednu příštího roku se rozhodl vrátit do Ruska. Zatčen byl hned na letišti. Prý kvůli tomu že se v souvislosti s podmíněným trestem nedostavil v Moskvě na kontrolu. A následoval nepodmíněný trest. Z vězení už se Navalnyj nikdy nedostal. Následovala celá řada dalších soudních líčení, odvolání, potvrzení nebo prodloužení doby, kterou Navalnyj za mřížemi má strávit. Nakonec z toho byly dva a půl roku. Zahraniční státy se proti jeho zatčení a věznění ostře ohradily. Sympatizanti opozice demonstrovali nejenom v ruských městech. Vlády vyhošťovaly diplomaty, ruští činitelé a podnikatelé byly zapsáni na sankční seznamy, Evropská unie a další země zavedly sankce. Diplomatické styky významně ochladly. To byl rok 2021.

Vězni se ptají jednoduše a přímo. Vězeňští úředníci se ptají opatrně, s vypnutými diktafony. „Proč jste se vrátil?“ (...) Mám svou zemi a své přesvědčení. Nechci se jí vzdát ani ji nikdy nezradit. Pokud vaše přesvědčení něco znamená, musíte být připraveni se za ně postavit a přinést oběti, pokud je to nutné.

X / Alexej Navalnyj, 17. 1. 2024

Ve vězeňském mundúru

V roce 2023 si Navalnyj vyslechl rozsudek, který ho za mříže poslal na dalších devět let. Prokuratura žádala trest za údajný podvod a pohrdání soudem. Další jednání už proběhlo z věznice s přísnějším režimem Melechovo v ruské Vladimírské oblasti. Tentokrát byl obviněn ze založení a financování teroristické organizace a výzev k extremismu. Prokuratura tentokrát žádala dvacet let – soudce potvrdil devatenáct let. A Navalnyj odjel na Sibiř. Převezen byl do trestanecké kolonie Polární vlk. Podmínky, ve kterých byl držen několikrát komentoval mimo jiné na sociální síti telegram. Mluvil o dlouhých a častých pobytech na samotce, kde byla zima a nemohl si tam vzít osobní věci ani si objednat jídlo. V cele nebylo možné si lehnout na postel, protože během dne byla složená u zdi. Trávil tam čas nemocný i s horečkou. Stěžoval si na bolesti nohou a zad. Stěžoval si taky, že mu služba nedovolí spát, protože ho budila každou hodinu, svítila mu do obličeje nebo hlasitě volala jeho jméno.

Představa, že Putin je spokojen s tím, že mě zavřel do chaty na dalekém severu a že už mě nemučí v na samotce, byla nejen zbabělá, ale i naivní.

X / Alexej Navalnyj, 9. 1. 2024

Mezinárodní společenství i humanitární organizace už teď tlačí na vytvoření komise, která se bude zabývat příčinou Navalného smrti. Podle vězeňské služby byla příčinou krevní sraženina. BBC i ruský opoziční list citují lékaře, podle kterých lze krevní sraženinu jako příčinu smrti potvrdit pouze pitvou. V poslední zveřejněné zprávě na sociální síti X Navalnyj píše, že jde na dalších 15 dní na samotku. Za měsíc a půl, co v kolonii byl, to byl už čtvrtý trest (X / Alexej Navalnyj, 14. 2. 2024).

Na fotografii můžete vidět můj vycházkový dvůr. Jedenáct kroků od zdi a tři kroky ke zdi – není toho moc, ale aspoň něco, tak se jdu projít.

X / Alexej Navalnyj, 9. 1. 2024

Zdroje

- Roher, D. (Director). (2022). Navalny.
- Navalny, A. (2024, January 17). Twitter.
<https://twitter.com/navalny/status/1747581006196912255>
- Navalny, A. (2024, January 9). Twitter.
<https://twitter.com/navalny/status/1744701094943510661>
- Navalny, A. (2024, February 14). Twitter.
<https://twitter.com/navalny/status/1757771750958362690>

Vydavatel

INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

Posláním Institutu je zkvalitňování českého politického a veřejného prostředí prostřednictvím profesionální a otevřené diskuse a vytvoření živé platformy, která pojmenovává zásadní problémy, vypracovává jejich analýzy a nabízí recepty pro jejich řešení formou spolupráce expertů a politiků, mezinárodních konferencí, seminářů, veřejných diskuzí, politických a společenských analýz dostupných celé české společnosti. Jsme přesvědčeni, že otevřená odborná diskuse a poznání podstaty a příčin jednotlivých problémů jsou nutným předpokladem jakéhokoli úspěšného řešení problémů současné společnosti.

Martinská 2, 110 00 Praha 1

www.politikaspolecnost.cz

+420 602 502 674

office@politikaspolecnost.cz